דרשוני כרך א — מדרשי בלהה

מדרשי בלההאלישבע אוברמן, נעמה אלדר, אהובה כהן בן-אהרון, איילה רונן סמואלס ושרה שדמי וורטמן

'וַיִּתֵּן לָבָן לָהּ אֶת־זִלְפָּה שִׁפְחָתוֹ לְלֵאָה בִתּוֹ שִׁפְחָה' (בראשית כט, כד)

'וַיִּתֵּן לָבָן לְרָחֵל בִּתּוֹ אֶת־בִּלְהָה שִׁפְחָתוֹ לָהּ לְשִׁפְחָה' (בראשית כט, כט)

לָהּ לְשִׁפְחָה' – לה ולא לו. שחשש לבן פן ידבק יעקב בשפחותיו וירחק לבו מנשותיו. ועוד דרשו והוסיפו בבית מדרשה של ברוריה, שחיבורן של נשים מרבה כוחן וממעט צערן.'לָהּ לְשִׁפְחָה' – את זלפה נתן ללאה ואת בלהה לרחל.ומניין ידע לבן שבלהה נכונה לרחל? שבלהה הייתה מבינה בבַּלָּהָה, וראה לבן ברוח הקודש שתהיה רחל חרדה לכוחה ולגורלה, לפיכך נתן לה את בלהה שתהא מתירה בלהותיה ופותרת פחדיה וזו תיבנה ממנה, שנאמר 'ואבנה גם אנכי ממנה' (שם, ל, ג).ולמה נתן ללאה בתו את זלפה? שהיו 'עיני לאה רכות' (שם, כט, יז) והיו זולפות דמעות, לכך נתן לה את זלפה שידעה להכיל את דמעותיה ויחד יכלו להן.

דבר אחר.מה ראה לבן לתת את בלהה דווקא לרחל? שרחל 'היתה יפת תאר ויפת מראה' (בראשית כט, יז), ובלהה שפחתו גם היא. ומניין שהייתה בלהה יפת תואר? שחשקו בה סב, אב ובן.סב מניין? שנאמר 'ויתן לבן... את בלהה שפחתו' (שם, כט, כט);אב מניין? שנאמר 'ויבא אליה יעקב' (שם, ל, ד); ובן מניין? שנאמר 'וילך ראובן וישכב את בלהה פילגש אביו' (שם, לה, כב).

'וַתִּתֶּן־לוֹ אֶת־בִּלְהָה שִׁפְחָתָהּ לְאִשָּׁה וַיָּבֹא אֵלֶיהָ יַעֲקֹב. וַתַּהַר בִּלְהָה וַתֵּלֶד לְיַעֲקֹב בֵּן' (בראשית ל, ד-ה)

וַתַּהַר בִּלְהָה וַתֵּלֶד' – מכאן שדיברה תורה בלשון בני אדם, שאילו נכתבה בלשון בנות חוה, הייתה מדקדקת ומתארת מה אירע כל אותם תשעה ירחים, ומה אירע לזו עם זו, וכיצד התקינו עצמן ללידה הקרבה.

'וַתַּהַר בִּלְהָה וַתֵּלֶד לְיַעֲקֹב בֵּן. וַתֹּאמֶר רָחֵל דָּנַנִי אֱלֹהִים וְגַם שָׁמַע בְּקֹלִי וַיִּתֶּן־לִי בֵּן עַל־כֵּן קָרְאָה שְׁמוֹ דָּן' (בראשית ל, ה-ו)

'וַתַּהַר עוֹד וַתֵּלֶד בִּלְהָה שִׁפְחַת רָחֵל בֵּן שֵׁנִי לְיַעֲקֹב. וַתֹּאמֶר רָחֵל נַפְתּוּלֵי אֱלֹהִים נִפְתַּלְתִּי עִם־אֲחֹתִי גַּם־יָכֹלְתִּי וַתִּקְרָא שְׁמוֹ נַפְתָּלִי' (בראשית ל, ז-ח)

אמרה רחל לבלהה בעודה על ברכיה 'דנני אלהים וגם שמע בקלי'. 'על כן קראה' — בלהה – 'שמו דן'.ועוד אמרה רחל: 'נפתולי אלהים נפתלתי עם אחתי' – עם בלהה שהייתה לי כאחות. על כן, 'ותקרא' – בלהה – 'שמו נפתלי'.

מדרשים אלה נכתבו במסגרת תכנית 'ניגון נשים' – בית מדרש יוצר לנשים דתיות וחילוניות הפועל בתוך 'המדרשה באורנים'. בעודה על ברכיה – על פי בראשית ל, ג